

Discurs del President de l'Institut d'Estudis Catalans

El dia 2 de desembre de 1986 tingué lloc un acte de presentació del primer número de la revista Ítaca a la Llibreria Francesa del passeig de Gràcia de Barcelona. Hi prengueren la paraula els professors Joan Bastardas, Ramon Pla i Enric Casassas. Aquest darrer, catedràtic de Química analítica de la Universitat de Barcelona i aleshores President de l'Institut d'Estudis Catalans, hi pronuncià el breu i bell discurs que ha tingut la gentilesa de fer-nos a mans i que publiquem amb agraïment.

L'aparició del primer número d'una revista com *Ítaca* ens alegra i satisfà, no solament perquè aquest número és una primera concreció material de caràcter permanent de la tasca que la Societat Catalana d'Estudis Clàssics ve desenvolupant des de la seva creació el 1977, i això és ja motiu suficient d'agraïment per part de l'Institut d'Estudis Catalans, sinó perquè el número és com és i per una sèrie d'altres raons.

La primera, la serietat, el nivell científic, el sòlid fonament erudit de cadascun dels treballs que s'hi publiquen; la segona, l'àmbit internacional en què la revista es mou des del seu primer número: ara, gràcies a la diversitat dels autors que hi publiquen, ben aviat, gràcies a la difusió que ben segur assolirà, atesos el rigor i la qualitat que la caracteritzen, entre els lectors interessats de tot el món. Aquesta revista dóna la impressió, pel contingut, per la presentació, per l'orientació que ben explícitament li han volgut conferir el seu director i el seu consell de redacció, d'ésser una revista *normal* d'un país *normal* amb un nivell *normal* de producció científica. I aquest caràcter de la revista ens omple de satisfacció perquè tot això de la normalitat del país i de la seva cultura és una fita a assolir a la qual esforços com el que ara glossem contribueixen a apropar-nos, però a la vegada ens omple de temor, perquè és una fita encara no assolida, i sabem que encara és llarg i rost el camí que ens manca recórrer, i temem que amb esforços com aquest arribi a enganyar-nos un miratge.

Una raó d'un altre tipus de la nostra satisfacció deriva del fet que amb l'aparició d'*Ítaca*, que hom presenta avui, i també amb l'aparició de *Llengua i Literatura*, que la Societat Catalana de Llengua i Literatura presentarà demà, es va completant el ventall d'aportacions que l'Institut d'Estudis Catalans, a través de les seves filials, fa a la cultura catalana al nivell de la recerca científica, que és el que li correspon. Algunes de les revistes d'aquestes societats filials són publicades ja des dels començaments de segle o d'abans de la guerra civil, com el *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, els *Treballs de la Societat Catalana de Biologia*, el *Butlletí de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques*. Altres revistes foren creades per societats filials ja al primer moment de la transició que ens ha dut de la dictadura franquista al règim d'ambigüitat que ara vivim, com l'*Anuari de la Societat d'Economia*, i els *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*. Altres han iniciat llur publicació més recentment, com *Quaderns Agraris*, i *Lambard*, i ara, finalment *Ítaca*, de la Societat Catalana d'Estudis Clàssics, i *Llengua i Literatura*, de la Societat Catalana d'aquest nom, els primers números de les quals acaben d'aparèixer.

La majoria d'aquestes revistes són, com *Ítaca*, de nivell internacional: les més antigues, les que he citat primerament, tenen subscripcions arreu, són objecte de bescanvi amb institucions universitàries i acadèmiques de molts països, llurs articles són referits habitualment a revistes internacionals d'«abstracts» o de «reviews» crítics.

La consideració de tota aquesta tasca em condueix a meditacions sobre alguns aspectes de la nostra societat actual, on es posa en qüestió l'essència mateixa de la nostra cultura —quan és ben clar que la crisi greu no és la crisi de la cultura catalana, sinó la dels catalans mateixos, o la crisi de la catalanitat dels catalans—, on sota el nom de solidaritat, polisèmia no assumida encara, es volen amagar unes diguem-ne amficionies més mítiques que altra cosa, que ens han de desnaturalitzar.

Contrasto la profunditat dels estudis continguts a *Ítaca* i llur serietat de propòsit, amb la superficialitat o la frivolitat d'algunes opinions esteses avui en alguns àmbits, d'algunes reflexions para-institucionals fetes públiques, de les quals no se'n capeix el propòsit, si és que en tenen. Temo que aquests mitjos pecats de la nostra societat actual ens poden portar a situacions límit si no sabem reaccionar: desencadenaran les ires de les germanes amigues, les Fúries, que ens conduiran a empentes fins els confins de la fi.

De perdedors el món n'és ple: tots som perdedors des del moment de néixer: la moral l'extraiem de l'exemple de Sísif, exemple actiu, àdhuc de l'exemple del Búpal hiponacteü que he après a *Ítaca*, exemple només testimonial, maldant per fer emergir a la superfície el vaixell sotsobrat del subconscient col·lectiu (cito C. Miralles).

Tinc molt de respecte, un respecte reverencial, envers els experts en el món clàssic, és a dir, envers vosaltres, que sou els torsimanys que vivifiqueu per a nosaltres l'herència antiga que constitueix les nostres arrels. Amb aquest

número d'*Ítaca* ho heu posat ben clar de manifest. Em permetreu, però, que per acabar us exorti a continuar indefallents, tenint en compte, com diu Pòrtulas, la fam insaciable dels déus: a continuar indefallents amb la vostra activitat sòlida i meditada de cada moment per tal de bastir a cada moment un present sòlid i meditat, que és l'únic que pot sostenir l'edifici de futur que somiem. Com diu el vostre Sòfocles de les coses del futur:

Això són coses per venir. De les presents
cal tenir ara alguna cura, perquè prou
farà cabal d'aquelles qui li'n toca fer.

Enric Casassas